

Meslek lisesi öğrencilerinin sosyal ağ kullanma alışkanlıkları ve sosyal ağ kullanımına ilişkin görüşleri

Yrd. Doç. Dr. Nilgün TOSUN^a

^aTrakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Edirne, Türkiye.

Özet

İnternetin kullanıcılara sunduğu çok sayıda olanaktan biri de sosyal ağ üyeliğidir. Sosyal ağlar, bireylerin internet ortamında bir araya gelerek yazı, resim, fotoğraf ve video paylaşımları yapabilmesini sağlayan etkileşimli platformlardır. Konuyla ilgili olarak alan yazında, meslek lisesi öğrencileri ile yapılmış çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmada meslek lisesi öğrencileri ile çalışılmıştır. Bu araştırmada, meslek lisesi öğrencilerinin sosyal ağları kullanma alışkanlıklarını ortaya koymak, sosyal ağların günlük yaşamda ve eğitimde kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmanın katılımcıları, Kırklareli il merkezindeki Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde öğrenim görmekte olan 519 öğrencidir. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen, 23 adet çoktan seçmeli ve 4 adet açık uçlu sorudan oluşan anket formu kullanılmıştır. Bu sorularla öğrencilerin sosyal ağ kullanma durum ve alışkanlıkları ile sosyal ağların kendileri için önemi, yararı, kullanırken yaşadıkları sorunlar ve eğitimde kullanımına ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler, SPSS istatistik programıyla analiz edilerek, sonuçlar yorumlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sosyal ağlar, meslek lisesi, sosyal ağlarda güvenlik, eğitimde sosyal ağlar

Abstract

One of the several opportunities Internet provides to the users is social network membership. Social networks are interactive platforms providing individuals to share texts, pictures, photographs and videos coming together in an Internet environment. Individuals can sign up to one or more than one social networks for various reasons. When the literature related to the subject was reviewed, it didn't find studies with vocational high school students. For that reason, the study was carried out with vocational high school students. The sample of the study included 519 students of a Vocational and Technical Anatolian High School in central Kırklareli province. In the study, a questionnaire form including 23 multiple choice and 4 open-ended questions developed by the researcher were used as the data collection tool. Through these questions, social networking status and habits of students, the importance of social networks for themselves, the benefits of using their experience and views on the use of problems, use in education were determined. Obtained data were analyzed using SPSS statistical software, and the results were interpreted.

Keywords: Social networks, vocational high school, safety in social networks, social networks in education

Kaynak Gösterme

Tosun, N. (2016). Meslek lisesi öğrencilerinin sosyal ağ kullanma alışkanlıkları ve sosyal ağ kullanımına ilişkin görüşleri. *AUAAd*, 2(2), 114-149.

Giriş

Gerek mobil iletişim araçları gerekse masaüstü bilgisayarlarla bağlanılabilen sosyal ağlar, günümüzde her yaş grubundan milyonlarca kullanıcıya sahiptir. Boyd ve Ellison (2008)'a göre sosyal ağ; kullanıcıların kişisel profil geliştirmelerine, diğer kullanıcılarla bağlantı kurmalarına, paylaşılanları okumalarına ve bunlara yorum yazmalarına, mesaj alışverişine olanak sağlayan, herkese açık internet siteleridir. Sosyal ağ, belirli bir amaç doğrultusunda insanların duygu ve düşüncelerini paylaşmalarına izin veren ve birbirleriyle iletişimlerini kolaylaştıran internet üzerinde bulunan bir topluluk anlamına gelmektedir (Mahajan, 2009). Bir başka tanıma göre sosyal ağ; kullanıcılara birbirlerine fotoğraf, video göndermelerine izin veren, birbirlerine genel veya özel çevrimiçi mesaj göndermelerine izin veren ve bu sayede iletişim kurmalarını sağlayan internet topluluğudur (Pempek vd., 2009). Gülbahar vd. (2010) ise, sosyal ağların günlük olay ve haberlerin paylaşımı için de önemli araçlar olduğunu vurgulamaktadır. Tüm bu tanımlar ışığında sosyal ağ; bireylerin kendi profillerini oluşturarak, diğer bireylerle yazılı ve görsel (fotoğraf, resim, video gibi) paylaşımlarda bulunduğu, paylaşımlara yorum yazabildiği, paylaşımları saklayabildiği ve arkadaşlarına gönderebildiği, eski arkadaşlarını bulabildiği, yeni arkadaşlar edindiği, eğlendiği, bilgi edindiği etkileşimli internet platformları olarak tanımlanabilir.

Ağırlıklı olarak sosyalleşmek, paylaşımda bulunmak ve keyifli zaman geçirmek amaçlarıyla gençler tarafından fazlaca kullanılması, sosyal ağların eğitim sistemlerine dahil edilmesini neredeyse zorunlu hale getirmiştir. Çünkü gençleri, yoğun olarak vakit geçirdikleri bu sanal ortamlardan uzaklaştırmadan, yasak veya sınır koymadan, olması gerektiği gibi etkin ve güvenli kullanılmasını sağlamak, eğitimin niteliğinin artırılması ve modernizasyonu açısından da önemlidir. Bu nedenlerden dolayı, sosyal ağların gençler tarafından kullanımını araştıran çalışmalara ağırlık verilmesi ve elde edilen sonuçlara göre önlemler alınması kaçınılmazdır.

Araştırma Sorunsalı

Sosyal ağ sayısının dolayısıyla kullanıcı sayısının son yıllarda artış göstermesi, bu platformların önemini artırmakla birlikte, çeşitli alanlara entegre edilmeye de başlamıştır. Bu alanlardan biri de eğitimidir. Karma eğitim, döndürülmüş eğitim, açık ve uzaktan eğitimde sosyal ağların kullanıldığı çok sayıda yükseköğretim uygulaması mevcuttur. Günün önemli bir bölümünü sosyal ağlarda geçiren lise öğrencilerine de eğitime entegre edilmiş sosyal ağ

kavramının benimsetilmesi, güvenli sosyal ağ kullanma konusunda beceri kazandırılması, Türkiye'deki bilinçli sosyal ağ kullanıcı sayısının artırılmasıyla beraber eğitilmiş insan sayısının artırılması adına da önem arz etmektedir.

Birçok kavram gibi sosyal ağlar da doğru amaçlarla kullanıldığında, bazen tepki gösterilen ya da olumsuz olduğu düşünülen internet araçları, avantaja dönüştürülebilir. Özellikle gençlerin yoğun olarak kullandığı sosyal ağların daha etkin ve doğru kullanılmasını sağlamak, sosyal ağların bazı olumsuz yansımalarının en aza indirgenmesine yardımcı olabilir. Vural ve Bat (2010)'a göre teknoloji, yeni sosyal ağlar sunmakta ve genç nüfus bu iletişim araçları ile iletişim kurarak, kendi iç dünyalarını ve deneyimlerini paylaşabilmektedir. Ayrıca gençler, bu araçları yaşamlarına hızlı bir şekilde almakta ve bu konuda da seçici olmamaktadır. Bu nedenle, gençlerin hangi sosyal ağları, ne amaçla, ne zaman, nerede, nasıl kullandığını, sosyal ağların kendileri için önemini, sağladığı yararları, sosyal ağları kullanırken yaşadıkları sorunları ve sosyal ağların eğitimde kullanımı hakkındaki düşüncelerini belirlemek, hem mevcut sorunların ortaya konmasında hem de gençlerin yönlendirilmesinde etkili olacaktır.

Konuyla ilgili olarak alan yazın incelendiğinde, lise öğrencilerinin sosyal ağ kullanımına ilişkin çalışma sayısının oldukça az, meslek lisesi öğrencileri ile yapılmış çalışmanın ise olmadığı görülmektedir. Programları ve müfredatları diğer lise türlerinden farklı olan meslek lisesi öğrencilerinin sosyal ağları kullanımına ilişkin davranış ve görüşlerinin belirlenmesi; bu öğrencilerin güvenli sosyal ağ kullanımı konusunda yönlendirilmeleri ve akademik başarılarının artırılmasında etkili olacaktır.

Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğrencilerin hangi sosyal ağlara üyeliği bulunmaktadır?
2. Öğrencilerin sosyal ağ kullanma nedenleri nelerdir?
3. Öğrencilerin sosyal ağ kullanmaya başlamasında etken nedir?
4. Öğrenciler kaç yıldır sosyal ağ kullanmaktadır?
5. Öğrenciler sosyal ağlara en çok nerede erişmektedir?
6. Öğrenciler sosyal ağlara en çok hangi araçla erişmektedir?
7. Öğrencilerin sosyal ağ kullanmak için tercih ettiği saat aralığı nedir?
8. Öğrenciler gün içinde ortalama kaç saat sosyal ağ kullanmaktadır?
9. Öğrencilerin gerçek kimlikleriyle kullandığı sosyal ağ hesabına ait arkadaş listesinde en çok kimler bulunmaktadır?

10. Öğrencilerin gerçek kimlikleriyle kullandığı sosyal ağ hesabına ait arkadaş listesinde en çok bulunan kişiler, demografik özelliklere göre değişmekte midir?
11. Öğrenciler gerçek kimlikleriyle kullandığı sosyal ağ hesabına ait profil bilgilerinden hangileri paylaşımına açık ve gerçektir?
12. Öğrencilerin gerçek kimlikleriyle kullandığı sosyal ağ hesabında kullandığı profil resmi hangi özellikleri taşımaktadır?
13. Öğrenciler gerçek kimlikleriyle kullandığı sosyal ağ hesabına yeni arkadaş eklerken hangi kriterleri dikkate almaktadır?
14. Öğrenciler sosyal ağ güvenlik ayarlarını güncelleme işlemini hangi periyotta yapmaktadır?
15. Öğrencilerin sosyal ağ güvenlik ayarlarını güncelleme durumu; sosyal ağ kullanmaya başlama şekli değişkeni ile ilişkili midir?
16. Öğrenciler, sosyal ağlarda tanıştığı kişilerle yüz yüze görüşmüş müdür?
17. Öğrencilerin sosyal ağlarda tanıştığı kişilerle yüz yüze görüşmelerinde etkenler nelerdir?
18. Öğrencilerin farklı bir isimle sosyal ağ hesabı açma nedeni; cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aile ile yaşanan yer ve sosyal ağ kullanmaya başlama şekli ile ilişkili midir?
19. Sosyal ağ kullanmak öğrenciler için neden önemlidir?
20. Sosyal ağ kullanmanın öğrencilere faydaları nelerdir?
21. Öğrenciler sosyal ağ kullanırken en çok hangi sorunları yaşamaktadır?
22. Öğrenciler öğretmenlerinin okuttukları dersler için sosyal ağ hesabı açmalarını istemekte midir? Neden?
- 23.

İlgili Alanyazın

Sosyal ağların kullanımı konusunda alan yazında çok sayıda çalışma yer almaktadır. Bunlardan bir kısmı sosyal ağ sitelerine yönelik kültürel araştırmalardır (Lenhart vd., 2010; Gosling vd., 2011; Vitkauskaitė, 2011; Ortigosa vd., 2014). Gençlerin sosyal ağ kullanım amaçları ve alışkanlıklarını belirlemeye yönelik araştırmalar (Lockyer ve Patterson, 2008; Otrar ve Arın, 2014) ise, bu konuda yapılmış bir diğer araştırma grubudur. Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımına yönelik araştırmalar (McLoughlin ve Lee, 2007; Selwyn, 2007; Albion (2008); Oradini ve Saunders, 2008; Olson vd., 2009; Hew, 2011; Masic ve Sivic, 2011; Masic vd., 2011; Özmen vd., 2011; Stanciu vd., 2012; Gökçearsan ve Alper, 2015), bu alanda gerçekleştirilen araştırmalar arasında dikkat çekenlerden bazılarıdır. Bu çalışmalar

içinde, meslek lisesi öğrencileriyle yapılmış herhangi bir araştırma yer almamaktadır. Bu nedenle araştırmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2007).

Araştırma Alanı ve Katılımcılar

Araştırma, Kırklareli il merkezindeki Kırklareli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin 519 öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin demografik bilgileri tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılan öğrencilerin %92,49'u kadın, %7,51'i erkektir.

	N	%
Kadın	480	92,49
Erkek	39	7,51
TOPLAM	519	

Örnekleme yer alan öğrencilerin %28,27'si 9., %26,90'ı 10., %20,27'si 11. ve %24,56'sı 12. sınıfta öğrenim görmektedir (Tablo 2).

	N	%
9	145	28,27
10	138	26,90
11	104	20,27
12	126	24,56
TOPLAM	513	

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumları, Tablo 3'te görülmektedir. Buna göre; annesi ilkököl mezunu olan %62,18 öğrenci, en yüksek oranlı gruptur.

	N	%
Okuryazar değil	17	3,31
İlkokul	319	62,18
Ortaokul	98	19,10
Lise	67	13,06
Üniversite	11	2,14
Lisans üstü (yüksek lisans/doktora)	1	0,19
TOPLAM	513	

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumunu gösteren Tablo 4'e göre; babası ilkököl mezunu olanlar %51,08 ile en yüksek oranlı grubu oluşturmaktadır.

	N	%
Okur yazar değil	2	0,39
İlkokul	259	51,08
Ortaokul	116	22,88
Lise	104	20,51
Üniversite	22	4,34
Lisans üstü (yüksek lisans/doktora)	4	0,79
TOPLAM	507	

Öğrencilerin aileleriyle yaşadıkları yer değişkenine göre dağılımı Tablo 5'te görülmektedir. Buna göre; öğrencilerin %29,94 oranındaki en büyük kesimi köyde yaşamaktadır.

	N	%
Köy	150	29,94
İlçe	36	7,19
İl	315	2,87
TOPLAM	501	

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin elde edilmesinde, araştırmacı tarafından hazırlanan ve 27 sorudan oluşan form kullanılmıştır. 23 adet çoktan seçmeli ve 4 adet açık uçlu sorudan oluşan form; Kişisel Bilgiler, Sosyal Ağ Kullanma Alışkanlıkları, Sosyal Ağlarda Güvenlik ve Sosyal Ağ Kullanımına İlişkin Görüşler başlıkları altında toplanmıştır.

Veri Analizi

Elde edilen veriler, Excel 2010 programında kodlanarak, SPSS 22.0 programında analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler olarak sayı ve yüzde kullanılmıştır. Gruplu değişkenlerin karşılaştırılmasında ise ki-kare analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında ve %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin, “*Hangi sosyal ağlara üyeliğiniz bulunmakta?*” sorusuna verdiği yanıtlara göre, en çok üyeliğin Facebook sosyal ağında olduğu görülmektedir. Twitter ikinci ve Whatsapp üçüncü olarak en çok üyeliğin yer aldığı sosyal ağlar olarak belirlenmiştir (Tablo 6). Bugün, dünya genelinde kullanılan sosyal ağların kullanıcı sayılarına ilişkin çok sayıda araştırma yapılmaktadır. Digital in 2016 araştırmasından elde ettiği verilere göre, 2016 Ocak ayında Facebook, 1 milyon 590 bin kullanıcı ile, tüm sosyal ağlar arasında birinci sırada yer almaktadır. Aynı rapora göre, Türkiye’deki sosyal ağ kullanıcılarının %32’si Facebook üyesi iken, bunların %19’unu 13-19 yaş arası gençler oluşturmaktadır (WeAreSocial, 2016). Pew Research Center’in 13-17 yaş arası gençlerle yaptığı araştırmada da Facebook, %71 oranla en çok kullanılan sosyal ağ olarak belirlenmiştir (Pew Research Center, 2015a). Bu rakamlara göre, araştırmaya katılan öğrencilerin en çok kullandığı sosyal ağın Facebook olması, beklenen bir bulgudur. Twitter’ın ikinci sırada yer alması ise şaşırtıcı bir bulgudur. Çünkü Twitter, Facebook ve Instagram ile karşılaştırıldığında görsel paylaşımların daha az olduğu, yorum yazımında sınırlı karakterin kullanıldığı bir sosyal ağ olarak bilinmektedir. Meslek lisesi öğrencilerinin Facebook ve Twitter’ı bu kadar yüksek oranda kullanması, bu sosyal ağların eğitime entegrasyonu bağlamında ciddi adımlar atılmasını zorunlu hale getirmektedir.

Tablo 6 <i>Öğrencilerin Üye Oldukları Sosyal Ağlara Göre Dağılımı</i>		
	N	%
Facebook	451	92,99
Twitter	252	51,96
LinkEdin	4	0,82
Badoo	4	0,82
Hi5	5	1,03
Skype	128	26,39
Myspace	16	3,30
Tumblr	38	7,84
Yahoo Messenger	43	8,87
Whatsapp	166	34,23
Instagram	114	23,51
Foursquare	82	16,91
Friendfeed	2	0,41
Youtube	139	28,66
Flickr	6	1,24
Digg	0	0,00
Google+	142	29,28
Myspace	10	2,06
Pinterest	0	0,00
Blogger	6	1,24
Netlog	6	1,24
Line	77	15,88
Diğer (lütfen belirtin)	20	4,12
TOPLAM	485	

Araştırmaya katılan öğrencilerin önemli bir yüzdesi (%72,97), “Kaç yıldır sosyal ağ kullanıyorsunuz?” sorusuna, 3 yıl ve daha uzun süredir yanıtını vermiştir (Tablo 7). Bu bulgu, ülkemizde sosyal ağları kullanmaya başlama yaşının ergenlikten önceki dönemlere kadar uzanabildiğini göstermektedir. Bilişim teknolojilerini kullanmaya başlama yaşı konusu, özellikle pedagoglar ve eğitimciler arasında uzun süredir tartışılan konulardan biridir. Weeden vd. (2013) ise 9-12 yaş aralığındaki öğrencilerle yaptıkları araştırmalarında öğrencilerin 9 yaş gibi erken bir yaşta sosyal ağ kullanımına başladıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, sosyal ağların dünya çapında yaygın olarak kullanılması, birçok iletişim aracıyla erişilebilmesi ve üyeliğin kolay gerçekleştirilmesi gibi nedenlerin bir sonucu olabilir.

Tablo 7 <i>Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullandığı Süreye (Yıl) Göre Dağılımı</i>		
	N	%
Hiç kullanmıyorum	30	6,10
1 yıl	49	9,96
2 yıl	54	10,97
3 yıl ve daha fazla	359	72,97
TOPLAM	492	100

“Sosyal ağları hangi amaçlar için kullanmaktasınız?” sorusuna 206 öğrencinin verdiği yanıtlara göre; fotoğraf paylaşmak (%75,24), eski arkadaşlarını bulmak (%73,79) ve yeni arkadaşlar edinmek (%61,17), sosyal ağ kullanma amaçları arasında ilk üç sırada yer almaktadır (Tablo 8). Günümüzde sosyal ağların büyük bir kısmı fotoğraf paylaşımına izin vermektedir. TÜİK’in 2015 yılı Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı anket verilerine göre; sosyal ağ kullanıcılarının %62,1’i yazı, fotoğraf, resim, müzik gibi materyalleri paylaşmaktadır (TÜİK, 2015). Balman ve Karataş (2012)’in araştırmasında da, liseliler sosyal medyayı yorum yapma, paylaşım (resim, video, müzik, haber) ve eski arkadaşları bulma amacıyla kullanmaktadır. Ayrıca, internet aracılığıyla iletişimin duyguların ifadesini ve duygusal mesajların iletilmesini kolaylaştırdığını, böylelikle aile içi iletişime benzer şekilde arkadaşlık ilişkileri oluşturarak, kullanıcılar arasındaki önemli sosyal bağları geliştirip kuvvetlendirdiği ifade edilmektedir (Öztürk ve Akgün, 2012). Karal ve Kokoç (2010)’un yapmış oldukları çalışmada da sosyal ağ kullanım amaçları, sosyal etkileşim ve iletişim amaçlı kullanım, tanıma ve tanınma amaçlı kullanım ve eğitim amaçlı kullanım olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır.

Tablo 8 <i>Öğrencilerin Sosyal Ağ Kullanma Nedenleri</i>		
	N	%
Kendime ait kişisel sayfa hazırlama ve kendimi insanlara tanıtmak	49	23,79
Yeni arkadaşlar edinmek	126	61,17
Eski arkadaşlarımı bulmak	152	73,79
İş bulmak	15	7,28
Oyun oynamak	101	49,03
Güncel haberleri okumak	68	33,01
Yazı paylaşmak	106	51,46
Fotoğraf paylaşmak	155	75,24
Fotoğraf düzenlemek	72	34,95
Video paylaşmak	70	33,98
Müzik dinlemek	118	57,28
İlgi alanıma giren gruplara üye olarak sosyalleşmek	33	16,02
Sohbet etmek	59	28,64
Yabancı dilimi geliştirmek	26	12,62
Karşı cinsten arkadaş (flört) edinmek	37	17,96
Alışveriş yapmak	32	15,53
Sevdiğim sanatçıları takip etmek	68	33,01
Sevdiğim sporcuları takip etmek	31	15,05
Mağazin haberlerini/dedikoduları takip etmek	38	18,45
Beğendiğim siyasetçileri takip etmek	21	10,19
Bölümümle ilgili gelişmeleri takip etmek	23	11,17
Okulumuzun duyurularını takip etmek	19	9,22
Arkadaşlarımla daha çok zaman geçirmek	58	28,16
Staj yeri bulmak	6	2,91
İlgimi çeken konularda bilgi edinmek	38	18,45
Etkinlik ve duyuruları takip etmek ya da yapmak	20	9,71
Çevremdeki insanlar hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak	27	13,11
Kendi emeğimle oluşturduğum ürünleri diğer insanlarla paylaşmak, kendimi tanıtmak, ispatlamak	15	7,28

“Sosyal ağ kullanmaya nasıl başladınız?” sorusuna yanıt veren 452 öğrencinin %40,93 oranında önemli bir kısmı, sosyal ağların yaygın kullanımının üzerinde oluşturduğu etki ile sosyal ağ kullanmaya başladığını belirtmiştir. Arkadaş tavsiyesi ile başlayan öğrenciler ise %38,27 oranındadır (Tablo 9). Gençler birçok bilgiyi, davranışı arkadaşları aracılığıyla edinmekte, ailelerinden çok akranlarından etkilenmektedirler. Ergenlik döneminde gençler, akranlarının olumlu ve olumsuz davranışlarından, tutumlarından etkilenmeye daha açıktırlar (Korkmaz, 2010). Sosyal ağların çok sayıda kullanıcısı olduğu ve gençlerin de yaygın olarak kullandığı dikkate alındığında, meslek lisesi öğrencilerinin hem

çevrelerindeki bireylerin, hem de akranlarının sosyal ağ kullanımından etkilenmesi doğaldır. Gençler açısından özellikle akranları, davranış ve tutumların oluşumunda büyük önem taşımaktadır.

	N	%
Annem yönlendirdi	2	0,44
Babam yönlendirdi	5	1,11
Ablam/ağabeyim/kardeşim yönlendirdi	42	9,29
Arkadaşlarının tavsiyesi ile	173	38,27
Sosyal ağların yaygın kullanılmalarının üzerimde oluşturduğu etki ile	185	40,93
Öğretmenlerin yönlendirmesi ile	6	1,33
Medya bilgilendirmesiyle	17	3,76
Diğer (lütfen belirtin)	22	4,87
TOPLAM	452	

“Sosyal ağlara en çok nereden bağlanıyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtlara göre; öğrencilerin büyük bir kısmı (%63,40), sosyal ağlara bağlanmak için evi tercih etmektedir (Tablo 10). Balman ve Karataş (2012)’in lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada da, öğrencilerin yarısından fazlası sosyal ağ erişimini evden gerçekleştirmektedir. Öğrenciler, evlerindeki internet bağlantısını kullanarak, mobil cihazlarındaki kota aşımı ve ücretlendirme sorununu önemli ölçüde çözebilmektedir.

	N	%
Evde	298	63,40
Okulda	9	1,91
İnternet kafede	23	4,89
Mobil olarak her yerde	132	28,09
Yurt/pansiyonda	8	1,70
TOPLAM	470	

Öğrencilerin “Sosyal ağlara bağlanmak için en çok hangi araçları kullanıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlara göre; %47,51 oranında öğrenci, sosyal ağlara bağlanmak için akıllı telefonu tercih ederken, öğrencilerin %23,86’sı laptop/netbook kullandığını belirtmiştir (Tablo 11). Digital in 2016 raporuna göre de, dünya genelindeki sosyal ağ kullanıcılarının 1 milyon 97 bini ve Facebook kullanıcılarının 1 milyon 259 bini, sosyal ağ erişimini akıllı

telefonlarla gerçekleştirmektedir. Pew Research Center'in 13-17 yaş arası gençlerle yaptığı araştırmada da, gençlerin %73'ü akıllı telefon sahibi olduğu belirlenmiştir (Pew Research Center, 2015b). Türkiye'deki Facebook kullanıcılarının %19'u ise 13-19 yaş arası gençlerden oluşmaktadır (WeAreSocial, 2016). Bu veriler ışığında, araştırmaya katılan meslek lisesi öğrencilerinin sosyal ağ erişimi için çoğunlukla akıllı telefonları kullanması olağandır.

Tablo 11 <i>Öğrencilerin Sosyal Ağlara Bağlanmak İçin Kullandıkları Araçlara Göre Dağılımı</i>		
	N	%
Akıllı telefon	229	47,51
Iphone	7	1,45
Tablet	25	5,19
Laptop/Netbook	115	23,86
Masaüstü bilgisayar (PC)	106	21,99
TOPLAM	482	

“Sosyal ağlara bağlanmak için tercih ettiğiniz saat aralığı nedir?” sorusuna, öğrencilerin %45,76'sı, belli bir saat aralığı tercihi olmadığını, ne zaman isterse o zaman kullandığı yanıtını vermiştir (Tablo 12). Öğrencilerin önemli bir yüzdesinin sosyal ağlara bağlanmak için belli bir saat aralığını tercih etmemesi, istedikleri saatte sosyal ağlara bağlanabilmesi, sosyal ağ erişiminde çoğunlukla akıllı telefon kullanmalarının bir sonucu olabilir. Ayrıca, istedikleri saatte sosyal ağ erişimi yapan öğrenciler, bu erişimi okul saatlerinde de yapıyor olabilir. Motivasyon eksikliği, dikkat dağınıklığı, okul içindeki sorumluluklarını yerine getirmeme gibi olumsuz etkileri olabileceği dikkate alındığında, öğrencilerin okul ortamında sosyal ağları eğitsel amaçlar dışında kullanması istenilen bir durum değildir. Bu amaçla, 1 Temmuz 2015'te Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği değişikliğinde, “Bilişim araçları veya sosyal medya yoluyla, bölücü yıkıcı ahlak dışı ve şiddeti özendiren sesli, sözlü, yazılı ve görüntülü içerikler oluşturmak, bunları çoğaltmak, yaymak, ticaretini yapmak” disiplin cezaları arasında yer almıştır (Bilişim Dergisi, 2015).

Tablo 12 <i>Öğrencilerin Sosyal Ağlara Bağlanmak İçin En Çok Tercih Ettiği Saat Aralığına Göre Dağılımı</i>		
	N	%
08:00-12:00	19	4,03
12:30-17:00	36	7,63
17:30-21:00	144	30,51
21:30- 00:00	54	11,44
Gece yarısından sonra	3	0,64
Sabit bir saat aralığı yok, canım ne zaman isterse	216	45,76
TOPLAM	472	

“Bir gün içerisinde ortalama kaç saati sosyal ağlarda geçiriyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin yarısından fazlası (%64,14), 1-3 saat yanıtını vermiştir (Tablo 13). Bu oran, Digital in 2016 raporu verileriyle örtüşmektedir. Rapora göre, Türkiye’deki kullanıcıların sosyal ağlarda bir günde geçirdikleri ortalama süre, 2 saat 32 dakikadır (WeAreSocial, 2016). O’Neill vd. (2011)’nin 15-16 yaş grubu gençlerle gerçekleştirdiği EU Kids Online isimli anket verilerine göre de gençler günde ortalama 118 dakikayı sosyal ağlarda geçirmektedir. Ancak bu araştırmada, günün istediği saatinde mobil olarak sosyal ağlara erişebilen öğrencilerin önemli bir yüzdesinin gün içinde ortalama bu kadar az bir süreyi sosyal ağlarda geçirmeleri yine de şaşırtıcıdır.

Tablo 13 <i>Öğrencilerin Bir Gün İçerisinde Sosyal Ağlarda Geçirdiği Ortalama Süreye (Saat) Göre Dağılımı</i>		
	N	%
Hiç	68	13,93
1-3 saat	313	64,14
4-6 saat	78	15,98
7 saat ve üzeri	29	5,94
TOPLAM	488	

“Gerçek kimliğinizle açtığınız sosyal ağ hesabınızın arkadaş listesinde en çok kimler yer almakta?” sorusuna verilen yanıtlarda en yüksek oran %95,64 ile arkadaşlarım olarak belirlenmiştir. Aile bireyleri yanıtı %44,23 oranla ikinci sırada, akraba ve komşularım %39,43 oranla üçüncü sırada en çok verilen yanıt olmuştur (Tablo 14). Binark ve Bayraktutan (2007), genellikle gençlerin gündelik yaşamlarında sahip oldukları toplumsal ağların sanal dünyada da sürdürülmesi ve geliştirilmesi açısından sosyal medyayı kullandıklarını belirtmektedirler. Quan-Haase ve Young (2010) da Facebook’u, öğrencilerin,

yakın ya da uzak, tüm arkadaş ve tanıdıklarıyla iletişim için kullandıkları öncelikli sosyal medya sitesi olarak tanımlamıştır. Sosyal ağ hesabında aile bireylerinin, özellikle anne ya da babanın bulunması, gençlerin sosyal ağlardaki davranışlarını ve arkadaş listesini kontrol etme konusunda da önemli bir ayrıntıdır. Pew Research Center'ın 13-17 yaş grubu gençlerin ebeveynleriyle gerçekleştirdikleri anketin sonuçlarına göre; ebeveynlerin %56'sı çocuklarını Facebook, Twitter ya da diğer sosyal ağlarda arkadaş olarak takip etmektedir. Ebeveynlerin %60'ı ise çocuklarının sosyal ağ profillerini kontrol ettiklerini ifade etmektedir (Pew Research Center, 2015c). Ebeveynlerin çocuklarını sosyal ağlarda takip etmesi, çocukların uygunsuz kişi, grup ya da kurumlardan korunabilmesi, yanlış ve suç niteliğindeki paylaşımlarda bulunmasının önüne geçilmesi adına önemlidir. Bu nedenlerden dolayı, çoğunlukla arkadaş, aile bireyleri, akraba ve komşular yanıtlarının verilmiş olması, beklenen ve olumlu bir durumdur.

Tablo 14 <i>Öğrencilerin Gerçek Kimlikleriyle Kullandıkları Sosyal Ağ Hesabındaki Arkadaş Listesinde Yer Alan Kişilere Göre Dağılımı</i>		
	N	%
Aile bireyleri	203	44,23
Arkadaşlarım	439	95,64
Sporcular	43	9,37
Sanatçılar	28	6,10
Siyasetçiler	11	2,40
Sanalda tanıştığım karşı cinsten kişiler	42	9,15
Sanalda tanıştığım hemcinslerim	31	6,75
Akraba ve komşularım	181	39,43
Öğretmenlerim	98	21,35
İlgilendiğim kurum, kuruluş, dernek, kulüp vb.	32	6,97
Okulum	46	10,02
TOPLAM	439	

Öğrencilerin, gerçek kimlikleriyle kullandıkları sosyal ağ hesabındaki kişilerin, değişkenlere göre farklılıklarını gösteren Tablo 15 incelendiğinde; gerçek kimliği ile kullandığı sosyal ağ hesabında en çok arkadaşlarının bulunduğunu belirten 407(%92,7) kadın, 32 (%7,3) erkek bulunmaktadır. Bu öğrencilerin 111'i (% 25,3) 9. sınıf, 118'i (%26,9) 10. sınıf, 100'ü (%22,8) 11. sınıf 110'u (% 25,1) ise 12. sınıfta okumaktadır. 13 öğrencinin annesi okuryazar değil, 259 anne ilkokul, 88 anne ortaokul, 67 anne lise ve 12 anne ise üniversite mezunudur. Babası ilkokul mezunu olan 212 öğrenci, ortaokul mezunu 103, lise mezunu 100, üniversite mezunu 20 ve babası yüksek lisans mezunu 4 öğrenci vardır.

Yaşadıkları yer açısından incelendiğinde köyde 117, ilçede 42, ilde ise 280 öğrencinin yaşadığı ortaya çıkmıştır. Gerçek kimliği ile kullandığı sosyal ağ hesabında en çok arkadaşlarının bulunduğu belirten öğrencilerin % 43,3'ü sosyal ağ kullanmaya, daha çok arkadaş tavsiyesiyle başladığını belirtmişlerdir.

Gerçek kimliği ile kullandığı sosyal ağ hesabında en çok aile bireylerinin olduğunu belirten 203 öğrenci vardır ve bu öğrencilerin çoğunluğu (%92,6) kadındır. 203 öğrencinin 49'u 9. sınıf, 56'sı 10. sınıf, 46'sı 11. sınıf, 52'si ise 12. sınıfta okumaktadır. Öğrencilerin anne ve baba eğitim durumları incelendiğinde annelerin çoğunluğunun (%57,6) ilkokul mezunu olduğunu, babaların ise çoğunluğunun (%46,5) yine ilkokul mezunu olduğu bulunmuştur. Yaşadıkları yer açısından incelendiğinde öğrencilerin %64,5'i illerde yaşadığını belirtmişlerdir. Gerçek kimliği ile kullandığı sosyal ağ hesabında en çok aile bireylerinin bulunduğu belirten öğrencilerin % 44,3'ü (90 öğrenci) sosyal ağ kullanmaya daha çok arkadaş tavsiyesiyle başladığını belirtmişlerdir.

Gerçek kimliği ile açtığı sosyal ağ hesabında en çok akraba ve komşularının olduğunu belirten 181 öğrenci vardır ve çoğunluğunu kadınlar (%91,7) oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 43'ü 9. sınıf, 49'u 10. sınıf, 42'si 11. sınıf 47'si 12. sınıfta okumaktadır. Öğrencilerin anne ve baba eğitim durumları incelendiğinde çoğunluğun annesinin (%60,8) ve babasının (%50,3) ilkokul mezunu olduğu görülmüştür. Yaşadıkları yer açısından incelendiğinde köyde 53 öğrencinin, ilçede 12 öğrencinin, ilde ise 116 öğrencinin yaşadığı ortaya çıkmıştır. Bu öğrencilerin %44,2'si (80 öğrenci) sosyal ağ kullanmaya da daha çok arkadaş tavsiyesiyle başladığını belirtmişlerdir.

Gerçek kimliği ile açtığı sosyal ağ hesabında en çok öğretmenlerinin olduğunu belirten 98 öğrenci vardır ve bu öğrencilerin çoğunluğu (%96,9) kadındır. 98 öğrencinin 16'sı 9. sınıf, 28'i 10. sınıf, 20'si 11. sınıf, 34'ü ise 12. sınıfta okumaktadır. Öğrencilerin anne ve baba eğitim durumları incelendiğinde annelerin (%65,3) ve babaların (%53,1) çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu bulunmuştur. Yaşadıkları yer açısından incelendiğinde öğrencilerin %65,3'ü illerde, % 25,5'i köylerde, % 9,2'si ise ilçede yaşadığını belirtmişlerdir. Gerçek kimliği ile kullandığı sosyal ağ hesabında en çok öğretmenlerinin bulunduğu belirten öğrencilerin % 44,9'u (44 öğrenci) sosyal ağ kullanmaya daha çok arkadaş tavsiyesiyle başladığını belirtmişlerdir.

Gerçek kimliği ile açtığı sosyal ağ hesabında en çok okulunun olduğunu belirten 46 öğrenci vardır ve çoğunluğunu kadınlar (%91,3) oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 15'i 9. sınıf, 10'u 10. sınıf, 13'ü 11. sınıf ve 8'i 12. sınıfta okumaktadır. Öğrencilerin anne ve baba eğitim durumları incelendiğinde çoğunluğun annesinin (%71,7) ve babasının (%45,7) ilkokul mezunu olduğu görülmüştür. Yaşadıkları yer açısından incelendiğinde çoğunluğun (%60,9) ilde yaşadığı ortaya çıkmıştır. Bu öğrencilerin % 37'si (17 öğrenci) sosyal ağ kullanmaya daha çok arkadaş tavsiyesiyle başladığını belirtmişlerdir.

Sonuç olarak; katılımcıların daha çok kadın, annesi ve babası ilkokul mezunu, ilde yaşayan bir grup olduğu görülmektedir. Ayrıca bu soruya yanıt veren tüm gruplarda çoğunluk, sosyal ağ kullanmaya daha çok arkadaş tavsiyesiyle başladığını belirtmiştir.

		Arkadaşlarım (N=439)		Aile Bireyleri (N=203)		Akraba ve komşularım (N=181)		Öğretmenlerim (N=98)		Okulum (N=46)	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Cinsiyet	Kadın	407	92,7	188	92,6	166	91,7	95	96,9	42	91,3
	Erkek	32	7,3	15	7,4	15	8,3	3	3,1	4	8,7
Sınıf	9. sınıf	111	25,3	49	24,1	43	23,8	16	16,3	15	32,6
	10. sınıf	118	26,9	56	27,6	49	27,1	28	28,6	10	21,7
	11. sınıf	100	22,8	46	22,7	42	23,2	20	20,4	13	28,3
	12. sınıf	110	25,1	52	25,6	47	26,0	34	34,7	8	17,4
Anne eğitim durumu	Okur yazar değil	13	3,0	5	2,5	5	2,8	4	4,1	0	0
	İlkokul	259	59,0	117	57,6	110	60,8	64	65,3	33	71,7
	Ortaokul	88	20,0	48	23,6	37	20,4	14	14,3	7	15,2
	Lise	67	15,3	27	13,3	25	13,8	12	12,2	3	6,5
	Üniversite	12	2,7	6	3,0	4	2,2	4	4,1	3	6,5
Baba eğitim durumu	İlkokul	212	48,3	95	46,8	91	50,3	52	53,1	21	45,7
	Ortaokul	103	23,5	52	25,6	42	23,2	21	21,4	9	19,6
	Lise	100	22,8	45	22,2	39	21,5	16	16,3	14	30,4
	Üniversite	20	4,6	9	4,4	8	4,4	6	6,1	1	2,2
	Lisans üstü	4	0,9	2	1,0	1	,6	3	3,1	1	2,2
Ailenizle yaşadığınız yer	Köy	117	26,7	60	29,6	53	29,3	25	25,5	15	32,6
	İlçe	42	9,6	12	5,9	12	6,6	9	9,2	3	6,5
	İl	280	63,8	131	64,5	116	64,1	64	65,3	28	60,9
Sosyal ağ kullanmaya nasıl başladınız?	Annem yönlendirdi	2	,5	2	1,0	2	1,1	2	2,0	0	0
	Babam yönlendirdi	4	,9	1	,5	2	1,1	1	1,0	0	0
	Ablam/ağabeyim/kardeşim yönlendirdi	38	8,7	28	13,8	24	13,3	10	10,2	8	17,4
	Arkadaşlarımın tavsiyesi ile	190	43,3	90	44,3	80	44,2	44	44,9	17	37,0
	Sosyal ağların yaygın kullanılmalarının üzerimde oluşturduğu etki ile	169	38,5	72	35,5	59	32,6	28	28,6	15	32,6
	Öğretmenlerin yönlendirmesi ile	2	,5	2	1,0	1	,6	1	1,0	4	8,7
	Medya bilgilendirmesiyle	16	3,6	6	3,0	5	2,8	6	6,1	8	17,4
	Diğer	18	4,1	2	1,0	8	4,4	6	6,1	2	4,3

Meslek lisesi öğrencileri “Gerçek kimliğinizle kullandığınız sosyal ağ hesabınıza ait ve paylaştığınız profil bilgilerinden hangileri gerçektir?” sorusuna verdiği yanıtlar Tablo 16’da görülmektedir. Öğrencilerin herkesle paylaştığı gerçek bilgilerin başında %84,53 ile doğum tarihi gün-ay-yıl olarak, %76,91 ile yaşadığı yer ve %64,49 ile doğum yeri bilgileri gelmektedir. Pew Research Center’in 2013 yılında yaptığı araştırmaya göre, 12-18 yaş arasındaki kullanıcılar sosyal ağlarda e-posta adresleri ve telefon numaraları gibi bilgileri paylaşmayı normal olarak karşılamaktadır. Okullarının adını paylaşanların oranı ise %71, yaşadıkları şehrin bilgisini paylaşanların oranı da yine %71 civarında. E-posta adresini paylaşanların oranı %53 iken, telefon numaralarını paylaşanlar %20’lik bir bölümü oluşturmaktadır (ETicaretMag, 2013). Varol ve Aydın (2010)’ın 1004 katılımcı ile sosyal ağlar üzerine yaptıkları çalışmada ise, bilgi ve veri paylaşımı güvenliği konusunda kullanıcıların sosyal ağlarda kişisel bilgilerini güvende görmedikleri ancak, çoğunlukla kişisel bilgilerini doğru verdikleri sonucu elde edilmiştir. Yine araştırmada, sosyal ağ kullanıcılarının kişisel fotoğraflarını, videolarını ve kişisel bilgilerini bu ağlarda paylaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kimlik bilgilerinin çalınması, adres tespiti, siber zorbalık, hırsızlık, dolandırıcılık gibi sanal suç ve suçlulardan korunmanın en etkili yollarından biri, isim ve soyisim hariç, kişisel olan tüm özel bilgilerin gizli tutulması ya da profile hiç girilmemesidir. Ancak gençler, özellikle yeni arkadaşlar edinmek ya da bir grup oluşturmak için, sosyal ağlardan gelebilecek tehlikelerin farkında olmadan kendilerini tümüyle gözler önüne sermektedirler.

Tablo 16 <i>Öğrencilerin Gerçek Kimlikleriyle Kullandıkları Sosyal Ağ Hesabındaki Paylaştıkları Profil Bilgilerinin Gerçeklik Durumuna Göre Dağılımı</i>		
	N	%
Doğum tarihi, gün-ay-yıl olarak	388	84,53
Doğum yeri	296	64,49
Yaşadığı yer	353	76,91
Okul bilgileri	271	59,04
İlişki durumu	237	51,63
Dini inanç	248	54,03
Siyasi görüş	161	35,08
Diğer (lütfen belirtiniz)	8	1,74
TOPLAM	459	

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Gerçek kimliğinizle kullandığınız sosyal ağ hesabınızdaki profil resmi hangi özellikleri taşımaktadır? Sorusuna verdiği yanıtlar Tablo

17’de sunulmuştur. Buna göre, profilinde yüzünü yakından gösteren bir resim kullanmayı tercih eden öğrenciler, %38,93 ile en büyük yüzdeyi oluşturmaktadır. Kulaksızoğlu (1998)’na göre, gençlik dönemi bir bakıma kimlik arama, kendini ispatlama ve bağımsızlık kazanma evresidir. Bu nedenle kendilerini ön planda tutan ve tek çekilmiş fotoğrafların tercih edilmesi beklenen bir durumdur. Öğrencilerin ev ortamında çekilmiş fotoğrafları daha az tercih etmiş olması sevindiricidir. Çünkü, 2010’lu yılların teknolojisiyle, dijital fotoğraf makineleri ve cihazlarla çekilmiş fotoğraflar sosyal ağlarda paylaşıldığında, kullanılan özel programlarla adres tespiti yapılabilmektedir (Siber Güvenlik Haberleri, 2014). Bu nedenle, özel ortamlarda çekilen fotoğrafların profil resmi olarak belirlenmemesi ya da herkese açık olarak paylaşılması, güvenlik açısından önemli bir konudur.

Tablo 17 <i>Öğrencilerin Gerçek Kimlikleriyle Kullandıkları Sosyal Ağ Hesabındaki Profil Resminin Özelliğine Göre Dağılımı</i>		
	N	%
Yüzümü yakından gösteren bir resim	167	38,93
Boydan çekilmiş bir resim	88	20,51
Ev ortamında tek çekilmiş bir resim	19	4,43
Ev ortamında aile bireyleriyle çekilmiş bir resim	6	1,40
Ev dışında tek çekilmiş bir resim	58	13,52
Ev dışında arkadaşlarla çekilmiş bir resim	70	16,32
Diğer (lütfen belirtin)	21	4,90
TOPLAM	429	

“Gerçek kimliğinizle kullandığınız sosyal ağ hesabınıza arkadaş eklerken hangi kriterler ön plana çıkmaktadır?” sorusuna, öğrencilerin çoğunluğu (%71,46), gerçekte tanıdığım biri olması gerekir yanıtını vermiştir (Tablo 18). Güvenlik açısından, öğrencilerin tanımadıkları bireyleri eklememesi, beklenen bir yanıt ve olması istenilen memnuniyet verici bir durumdur.

Tablo 18 <i>Öğrencilerin Gerçek Kimlikleriyle Kullandığı Sosyal Ağ Hesabına Arkadaş Eklerken Dikkate Aldığı Kriterlerin Dağılımı</i>		
	N	%
Profil resminin çiçek, hayvan, yumurta vb. olup olmaması önemli. Gerçek bir resim değilse güvenip eklemem.	141	34,39
Profil isminin gerçek isim olup olmaması önemli. Nesne ya da varlık ismiyse eklemem.	85	20,73
Gerçekte tanıdığım biri olması gerekir.	293	71,46
İsteyen herkesi listeme eklerim	19	4,63
Diğer (lütfen belirtin)	7	1,71
TOPLAM	410	

“Gerçek kimliğinizle kullandığınız sosyal ağ hesabınızın güvenlik ayarlarını güncelliyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%87,28), olumlu yanıt vermiştir (Tablo 19). Gençlerle yapılan anket çalışmasında da, Facebook kullanıcısı gençlerin %60’ı profillerini herkese açık tutmadıklarını ve güvenlik ayarlarını sürekli kontrol ettiklerini belirtmişlerdir (Pew Research Center, 2013).

Tablo 19 <i>Öğrencilerin Gerçek Kimlikleriyle Kullandığı Sosyal Ağ Güvenlik Ayarlarını Güncelleme Durumuna Göre Dağılımı</i>		
	N	%
Evet	405	87,28
Hayır	59	12,72
TOPLAM	464	

“Yanıtınız evet ise ne zaman güncelliyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin %71,04’ü, gerekli gördüğümde yanıtını vermiştir (Tablo 20). Sosyal ağlarda yaşanabilecek şifre çaldırma, kişisel bilgilerin izinsiz kullanılması, profilde izinsiz paylaşımlarda bulunulması, siber saldırılar gibi olumsuzlukları en aza indirmek için, güvenlik ayarlarının düzenli olarak ve siteden gelen uyarılar dikkate alınarak güncellenmesi önem arz etmektedir. Gerçek kimlikleri ile kullandıkları sosyal ağ profilinin güvenlik ayarlarını güncelleyen öğrenciler sosyal ağ kullanmaya daha çok sosyal ağların yaygın kullanılmalarının üzerlerinde oluşturduğu etki ile başladığını belirtmişlerdir. Gerçek kimlikleri ile kullandıkları sosyal ağ profilinin güvenlik ayarlarını güncellemeyen kişilerin büyük bölümü sosyal ağ kullanmaya arkadaş tavsiyesiyle sosyal ağ kullanmaya başladıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 20 <i>Öğrencilerin Gerçek Kimlikleriyle Kullandığı Sosyal Ağ Güvenlik Ayarlarını Güncelleme Periyotuna Göre Dağılımı</i>		
	N	%
Gerekli gördüğümde	287	71,04
Yeni güvenlik ayarı bilgilerini öğrendiğimde	65	16,09
Kötü niyetli kişilerden zarar gördüğümde	22	5,45
Sosyal ağ sitesi, ayarların değiştirilmesi gerektiğine dair uyarı verdiğimde	27	6,68
Diğer (lütfen belirtin)	3	0,74
TOPLAM	404	

Öğrencilerin, gerçek kimlikleriyle kullandıkları sosyal ağların güvenlik ayarlarını güncelleme durumu ile sosyal ağ kullanmaya başlama şekli arasındaki ilişkiyi gösteren Tablo 21 incelendiğinde; güvenlik ayarlarını güncelleyen öğrencilerin sosyal ağ kullanmaya daha çok sosyal ağların yaygın kullanılmalarının üzerlerinde oluşturduğu etki (%42,8) ile başladığı görülmektedir. Güvenlik ayarlarını güncellemeyen öğrencilerin %42,3'ü sosyal ağ kullanmaya arkadaş tavsiyesiyle, % 30,8'i sosyal ağların yaygın kullanılmalarının üzerlerinde oluşturduğu etkiyle, %3,8'i öğretmen yönlendirmesiyle, % 11,5'i ise diğer sebeplerle sosyal ağ kullanmaya başladıklarını belirtmişlerdir. Diğer sebepleri olduğunu belirten öğrencilerin yanıtları incelendiğinde hepsi sosyal ağ kullanmaya kendi kendilerine başladıklarını belirtmişlerdir. Sosyal ağları kullanmaya başlama şekilleri farklı olan öğrencilerin gerçek kimlikleri ile açtıkları sosyal ağ profilinin güvenlik ayarlarını güncelleyip güncellemediklerine ilişkin görüşlerinde gözlenen farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Bu durumda, sosyal ağları kullanmaya başlama şekilleri ile öğrencilerin gerçek kimlikleri ile açtıkları sosyal ağ profilinin güvenlik ayarlarını güncelleyip güncellememeleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

		Sosyal ağ profilinizin güvenlik ayarlarını güncelliyor musunuz?			
		Evet	Hayır	Toplam	
Sosyal ağ kullanmaya nasıl başladınız?	Annem yönlendirdi	N	2	0	2
		%	0,5	0	0,5
	Babam yönlendirdi	N	4	0	4
		%	1,1	0	1,1
	Ablam/ağabeyim/kardeşim yönlendirdi	N	33	6	39
		%	8,8	11,5	9,2
	Arkadaşlarımla tavsiyesi ile	N	141	22	163
		%	37,7	42,3	38,3
	Sosyal ağların yaygın kullanılmalarının üzerimde oluşturduğu etki ile	N	160	16	176
		%	42,8	30,8	41,3
	Öğretmenlerin yönlendirmesi ile	N	2	2	4
	%	0,5	3,8	0,9	
Medya bilgilendirmesiyle	N	17	0	17	
	%	4,5	0	4	
Diğer	N	15	6	21	
	%	4	11,5	4,9	
TOPLAM	N	374	52	426	
	%	87,8	12,2	100,0	
		X²=15,99	sd=7	p=0,025	

“Sosyal ağlarda tanıştığınız kişilerle yüz yüze görüştüğünüz oldu mu?” sorusuna öğrencilerin %55,84’ü hayır yanıtını vermiştir (Tablo 22).

Tablo 22		
Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Tanıştığı Kişilerle Yüz Yüze Görüşmüş Olma Durumuna Göre Dağılımı		
	N	%
Evet	189	44,16
Hayır	239	55,84
TOPLAM	428	100

“Sosyal ağlarda tanıştığınız kişilerle yüz yüze görüşmenizde hangi kriterler etkili oldu?” sorusuna, öğrencilerin yarısından fazlası (%66,30), güven duyacağım bir süre yazdıktan sonra görüşüm yanıtını vermiştir (Tablo 23). Boyd and Ellison (2008)’a göre,

sosyal ağ sitelerinin büyük bir çoğunluğunda katılımcılar, genellikle yeni insanlar ile görüşmemekte, öncelikli olarak kendi sosyal ağlarının bir parçası olan insanlarla iletişim kurmaktadırlar. Siber zorbalık, organ mafyası, çocuk mafyası, uyuşturucu çeteleri, tecavüz, dolandırıcılık gibi tehlikeler nedeniyle gençlerin, gerçekte tanımadığı hiç kimseyle görüşmemesi, görüşecekse de ebeveyn onayı ile görüşmesi uygun olacaktır.

Tablo 23 <i>Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Tanıştıkları Kişilerle Yüz Yüze Görüşmelerinde Etkili Olan Kriterlerin Dağılımı</i>		
	N	%
Güven duyacağım bir süre yazdıktan sonra görüştüm.	122	66,30
Güven duyacağım bir süre yazdıktan sonra gerçek kimliğini açıkladığı için görüştüm.	33	17,93
Fotoğraflarından etkilendim ve görüştüm.	21	11,41
Paylaşımlarından etkilendim, ortak yönlerimiz olduğunu düşündüm ve etkilendim.	9	4,89
Merak ettim.	24	13,04
Hayatıma heyecan ve renk katmak istedim.	18	9,78
Diğer (lütfen belirtin)	16	8,70

“Farklı bir kimlikle açtığımız sosyal ağ hesabınız varsa, nedenini belirtiniz.” sorusuna öğrencilerin verdiği yanıtlar Tablo 24’te görülmektedir. Buna göre; öğrencilerin %51,61’i nedensiz olarak farklı bir kimlikle sosyal ağ hesabı açtığını belirtmiştir.

Tablo 24 <i>Öğrencilerin Sosyal Ağlarda Tanıştıkları Kişilerle Yüz Yüze Görüşmelerinde Etkili Olan Kriterlerin Dağılımı</i>		
	N	%
Ailemin ve beni tanıyanların haberi olmadan daha rahat yazışmak ve paylaşımda bulunmak için	5	5,38
Kendimi bu şekilde kötü niyetli insanlara karşı daha güvende hissettiğim için	16	17,20
Gerçek kimliğimle savunduğum siyasi düşünce ve görüşümü istediğim gibi yansıtamadığım için	1	1,08
Nedeni yok	48	51,61
Diğer (lütfen belirtin)	25	26,88

Öğrencilerin farklı bir kimlikle sosyal ağ açma nedenlerinin farklı değişkenler açısından incelendiği Tablo 25’e göre; farklı kimlikle sosyal ağ açmak için *herhangi bir nedeni olmayan* 48 kişi bulunmaktadır. Bu kişilerin 45’i kadın 3’ü ise erkektir. 48 kişinin 20’si 9. sınıf, 14’ü 10. sınıf, 3’ü 11. sınıf, 11’i ise 12. sınıfta okumaktadır. Öğrencilerin anne

ve baba eğitim durumları incelendiğinde annelerin 2'sinin okuma ve yazmasının olmadığı, 23'ünün ilkokul, 14'ünün ortaokul, 6'sının lise ve 3'ünün üniversite mezunu olduğu, babaların ise 19'unun ilkokul, 16'sını ortaokul, 12'sinin lise ve 1'inin üniversite mezunu olduğu bulunmuştur. Yaşadıkları yer açısından incelendiğinde öğrencilerin 16'sının köyde, 3'ünün ilçede ve 29'unun illerde yaşadığı belirlenmiştir. 5 öğrenci sosyal ağ kullanmaya nasıl başladığını “Ablam/ağabeyim/kardeşim yönlendirdi”, 23'ü “Arkadaşlarımın tavsiyesi ile”, 11'i “Sosyal ağların yaygın kullanılmalarının üzerimde oluşturduğu etki ile”, 1'i “Öğretmenlerin yönlendirmesi ile” 2'si “Medya bilgilendirmesiyle” ve 6'sı diğer yöntemler şeklinde cevaplamışlardır. Diğer yöntemler ile sosyal ağ kullanmaya başladığını belirten 6 öğrencinin açıklamaları incelendiğinde hepsi yönlendirme olmadan kendi kendilerine sosyal ağ kullanmaya başladıklarını belirtmişlerdir.

Farklı kimlikle sosyal ağ açma nedenini “*Kendimi bu şekilde kötü niyetli insanlara karşı daha güvende hissettiğim için*” olarak belirten 15 öğrenci vardır bu öğrencilerin hepsi kadındır. 15 öğrencinin 5'i 9. sınıf, 2'si 10. sınıf, 3'ü 11. sınıf 5'i ise 12. sınıfta okumaktadır. Öğrencilerin anne ve baba eğitim durumları incelendiğinde, annelerin ilkokul (6 öğrenci), ortaokul(4 öğrenci) ve lise (5 öğrenci) mezunu olduğu, babaların ise 5'inin ilkokul, 5'inin ortaokul, 3'ünün lise ve 2'sinin üniversite mezunu olduğu bulunmuştur. Yaşadıkları yer açısından incelendiğinde, öğrencilerin %60'ı illerde yaşadığını belirtmişlerdir. 3 öğrenci sosyal ağ kullanmaya nasıl başladığını “Annem yönlendirdi” şeklinde, 2 öğrenci “Ablam/ağabeyim/kardeşim yönlendirdi”, 3 öğrenci “Arkadaşlarımın tavsiyesi ile”, 5 öğrenci “Sosyal ağların yaygın kullanılmalarının üzerimde oluşturduğu etki ile”, 1 öğrenci “Öğretmenlerin yönlendirmesi ile”, 1 öğrenci de “Medya bilgilendirmesiyle” şeklinde cevaplamışlardır.

Tablo 24'e göre farklı kimlikle sosyal ağ açma nedenini “*Ailemin ve beni tanıyanların haberi olmadan daha rahat yazışmak ve paylaşımda bulunmak*” olarak belirten 5 öğrencinin hepsi kadındır. Bu öğrencilerin 3'ü 9. Sınıf, 2'si ise 10. sınıfta okumaktadır. 5 öğrencinin hepsinin anne ve babası ilkokul ya da ortaokul mezunudur. Yaşadıkları yer açısından incelendiğinde ilçede yaşayan kimsenin olmadığı 2 öğrencinin köyde 3 öğrencinin ise ilde yaşadığı ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin 2'si sosyal ağ kullanmaya abla/ağabeyi/kardeş yönlendirmesiyle, 2'si arkadaş tavsiyesiyle, 1'i ise öğretmenlerin yönlendirmesi ile başladığını belirtmişlerdir.

Farklı kimlikle sosyal ağ açma nedenini “*Gerçek kimliğimle savunduğum siyasi düşünce ve görüşümü istediğim gibi yansıtamadığım için*” olarak belirten sadece 1 öğrenci

bulunmaktadır. Bu öğrenci kadındır, 9. sınıf öğrencisidir, ortaokul mezunu bir anne ile lise mezunu bir babaya sahiptir ve ilde yaşamaktadır. Bu öğrenci “Sosyal ağ kullanmaya nasıl başladınız?” sorusuna diğer cevabını vermiş ve kendi isteğiyle açtım şeklinde açıklama yapmıştır.

Farklı kimlikle sosyal ağ açma nedenini *diğer* olarak yanıtlayan 9 öğrenci bulunmaktadır ve sadece 1’i erkektir. 9 öğrencinin 2’si 9. sınıf, 2’si 10. sınıf, 3’ü 11. sınıf, 2’si ise 12. sınıfta okumaktadır. Öğrencilerin anne ve baba eğitim durumları incelendiğinde, annelerin, 3’ünün ilkokul, 4’ünün ortaokul, 1’inin lise ve 1’inin üniversite mezunu olduğu, babaların ise 2’sinin ilkokul, 2’sinin ortaokul, 4’ünün lise ve 1’inin üniversite mezunu olduğu bulunmuştur. Yaşadıkları yer açısından incelendiğinde, öğrencilerin 4’ünün köyde ve 5’inin illerde yaşadığı belirlenmiştir. 1 öğrenci sosyal ağ kullanmaya nasıl başladığını “Ablam/ağabeyim/kardeşim yönlendirdi”, 2 öğrenci “Arkadaşlarımın tavsiyesi ile”, 5 öğrenci “Sosyal ağların yaygın kullanılmalarının üzerimde oluşturduğu etki ile”, 1 öğrenci “Medya bilgilendirmesiyle” şeklinde cevaplamışlardır.

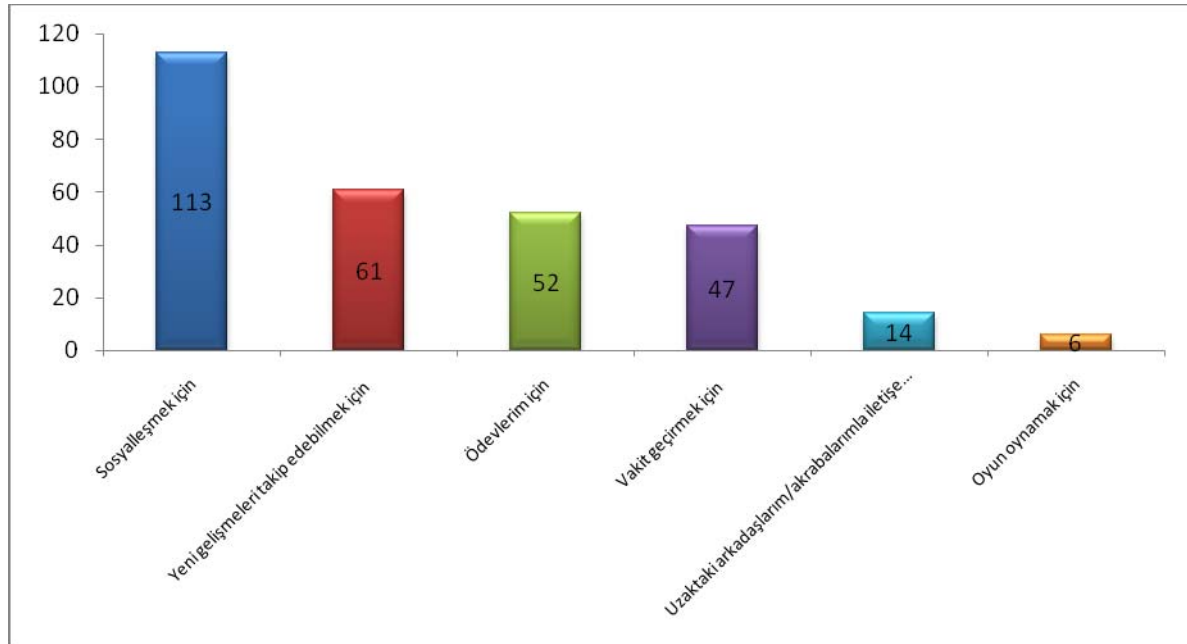
Sonuç olarak; katılımcıların daha çok kadın, annesi ve babası ilkokul mezunu, ilde yaşayan bir grup olduğu görülmektedir. Farklı isimle sosyal ağ açma nedeni olmayan kişilerin çoğunluğu, sosyal ağ kullanmaya sosyal ağların yaygın kullanılmalarının üzerlerinde oluşturduğu etki ile başladığını belirtirken, nedenleri olan kişilerin çoğunluğu daha çok arkadaş tavsiyesiyle başladığını belirtmişlerdir.

Tablo 25
Farklı Bir İsimle Sosyal Ağ Hesabı Açma Nedeninin Değişkenlere Göre Frekans Ve Yüzde Değerleri

		Nedeni yok (N=48)		Kendimi bu şekilde kötü niyetli insanlara karşı daha güvende hissettiğim için (N=15)		Ailemin ve beni tanıyanların haberi olmadan daha rahat yazışmak ve paylaşımında bulunmak için (N=5)		Gerçek kimliğimle savunduğum siyasi düşünce ve görüşümü istediğim gibi yansıtmadığım için (N=1)		Diğer (N=9)	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Cinsiyet	Kadın	45	93,6	15	100	5	100	1	100	8	88,9
	Erkek	3	6,4	-	-	-	-	-	-	1	11,1
Sınıf	9. sınıf	20	42,6	5	33	3	60	1	100	2	22,2
	10. sınıf	14	29,8	2	14	2	40	-	-	2	22,2
	11. sınıf	3	6,4	3	20	-	-	-	-	3	33,3
	12. sınıf	11	21,3	5	33	-	-	-	-	2	22,2
Annenizin eğitim durumu	Okur yazar değil	2	4,3	-	-	-	-	-	-	-	-
	İlkokul	23	46,8	6	40	4	80	-	-	3	33,3
	Ortaokul	14	29,8	4	27	1	20	1	100	4	44,4
	Lise	6	12,8	5	33	-	-	-	-	1	11,1
	Üniversite	3	6,4	-	-	-	-	-	-	1	11,1
Babanızın eğitim durumu	İlkokul	19	38,3	5	33	3	60	-	-	2	22,2
	Ortaokul	16	34	5	33	2	40	-	-	2	22,2
	Lise	12	25,5	3	20	-	-	1	100	4	44,4
	Üniversite	1	2,1	2	14	-	-	-	-	1	11,1
Ailenizle yaşadığınız yer	Köy	16	31,9	5	33	2	40	-	-	4	44,4
	İlçe	3	6,4	1	7	-	-	-	-	-	-
	İl	29	61,7	9	60	3	60	1	100	5	55,6
Sosyal ağ kullanmaya nasıl başladınız?	Annem yönlendirdi	-	-	3	20	-	-	-	-	-	-
	Ablam/ağabeyim/kardeşim yönlendirdi	5	10,6	2	13	2	40	-	-	1	11,1
	Arkadaşlarımın tavsiyesi ile	23	48,9	3	20	2	40	-	-	2	22,2
	Sosyal ağların yaygın kullanılmalarının üzerimde oluşturduğu etki ile	11	23,4	5	33	-	-	-	-	5	55,6
	Öğretmenlerin yönlendirmesi ile	1	2,1	1	7	1	20	-	-	-	-
	Medya bilgilendirmesiyle	2	4,3	1	7	-	-	-	-	1	11,1
	Diğer	6	10,6	-	-	-	-	1	100	-	-

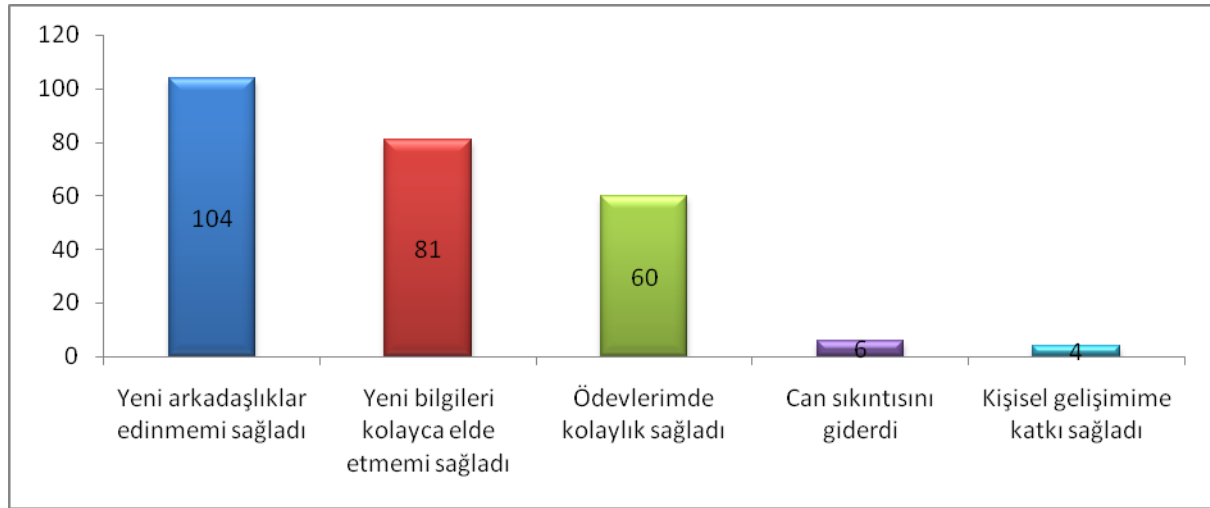
Araştırmaya katılan öğrencilere “Sosyal ağ kullanmak sizin için neden önemlidir?” sorusu sorulmuş ve öğrencilerden yanıtlarını yazmalarını istenmiştir. Elde edilen yanıtlar içeriğine göre kodlanmıştır. Soruya verilen yanıtlara ilişkin bulgular Grafik 1’de yer almaktadır. Bu soruya toplam 293 öğrenci yanıt vermiştir. Verilen yanıtlar 6 ayrı kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler sırasıyla; **sosyalleşmek için (113 öğrenci)**, yeni gelişmeleri takip edebilmek için (61 öğrenci), ödevlerim için (52 öğrenci), vakit geçirmek için (47 öğrenci), uzaktaki arkadaşlarım/akrabalarım ile iletişime geçebilmek için (14 öğrenci) için ve oyun oynamak

için (6 öğrenci). Bu davranışların her biri, öncelikle arkadaş veya hayran çevresini genişletmek, diğer bir ifadeyle sosyalleşmek için yapılan davranışlardır. Dolayısıyla, sosyal ağ kullanmanın başlıca nedeninin sosyalleşmek olarak belirlenmesi doğal bir sonuçtur.

Grafik1. Sosyal Ağ Kullanmanın Neden Önemli Olduğuna İlişkin Bulgular

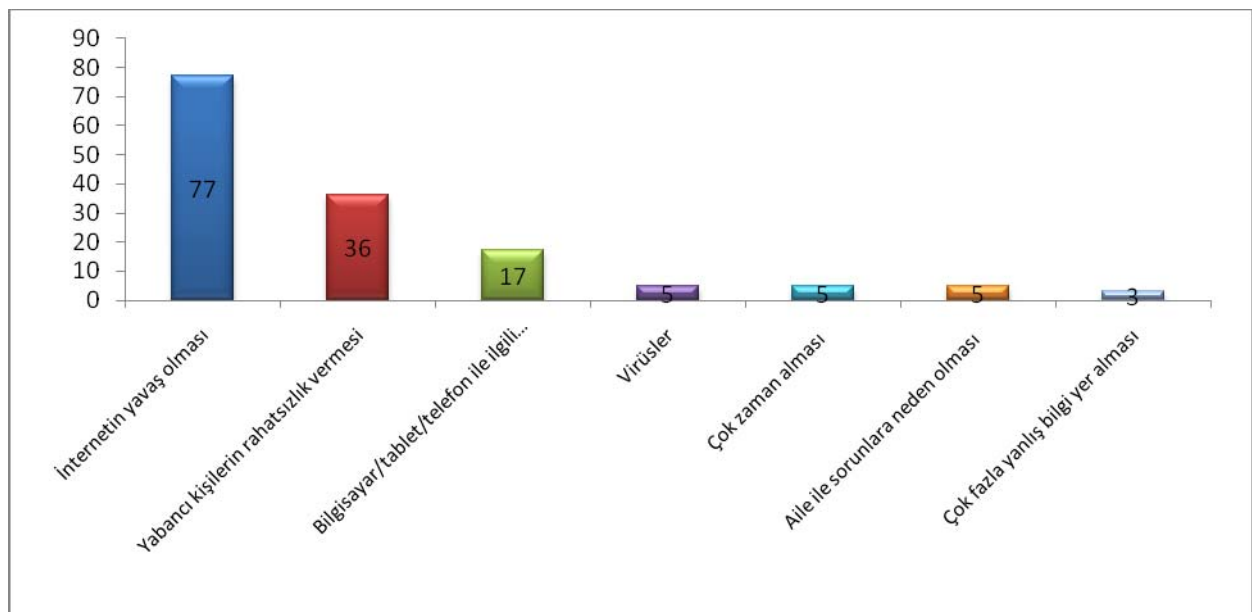
“Sosyal ağ kullanmanın sizin için ne gibi faydaları oldu?” sorusu için, öğrencilerden yanıtlarını yazması istenmiştir. Soruyu 255 öğrenci yanıtlamıştır ve verdikleri yanıtlar kodlanarak kategoriler oluşturulmuştur. Grafik 2’de sosyal ağ kullanmanın faydalarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Sosyal ağ kullanmanın faydalarını açıklayan 255 öğrencinin 104’ü sosyal ağlar sayesinde yeni arkadaşlıklar edindiğini belirtmiştir. 81 öğrenci sosyal ağ kullanmanın önemini yeni bilgilere kolayca ulaşmak olarak belirtmiş, 60 öğrenci ise ödevlerinde kolaylık sağladığını vurgulamıştır. 6 öğrenci sosyal kullanarak can sıkıntısını giderdiğini, 4 öğrenci ise sosyal ağın en büyük faydasının kişisel gelişim olduğunu belirtmişlerdir. Bu yanıtlar da, öğrencilerin sosyal ağları kullanma amaçları sorusuna verdikleri yanıtlarla örtüşmektedir.

Grafik 2. Sosyal Ağ Kullanmanın Yararları Hakkında Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular

Anketi yanıtlayan öğrencilere “*Sosyal ağ kullanırken en çok yaşadığınız sorunlar nelerdir?*” sorusu sorulmuş ve öğrencilerden yanıtlarını bırakılan boşluğa yazmaları istenmiştir. Soruyu 148 öğrenci yanıtlamıştır ve elde edilen yanıtlar içeriğine göre kodlanmıştır. Soruya verilen yanıtlara ilişkin bulgular Grafik 3’te yer almaktadır. Sosyal ağ kullanırken en çok yaşanan sorunların yedi kategoriye ayrıldığı görülmüştür. 148 öğrencinin 77’si sosyal ağ kullanırken yaşadığı en çok yaşanan sorunun internet yavaşlığı olmasını belirtmişlerdir. 36 öğrenciye göre sosyal ağlarda yabancı kişilerin rahatsızlık vermesi, arkadaş olarak eklemesi ve istenmeyen içerikte konuşmaları sosyal ağ kullanırken en sık yaşadıkları sorunlardan biridir. Bilgisayar, tablet, telefon ya da sosyal ağları kullandıkları diğer araçların teknik arızalarını en sık karşılaşılan sorun olarak gören 17 öğrenci bulunmaktadır. 5 öğrenci virüsleri, 5 öğrenci çok zaman almasını ve 5 öğrenci aile içinde sorunlara neden olmasını sorun olarak görmektedir. Araştırmaya katılan 3 öğrenci, sosyal ağ kullanırken en çok yaşanan sorunun çok fazla yanlış bilgiyle karşılaşmak olduğunu belirtmişlerdir. İnternet yavaşlığı; bağlantı türü, bağlanılan yerin coğrafi konumu ya da bağlanılan araç türüne göre değişkenlik gösterebilmektedir. Yabancıların rahatsızlık vermesi, özellikle siber zorbalık olaylarının yoğun olarak yaşandığı son yıllarda, sosyal ağ kullanıcıları genç ve çocukların en ciddi sorunlarından biridir. Teknik arızalar ise olağandır ancak arızayı giderecek yeterli bilgi ve beceriye sahip olmayan meslek lisesi öğrencileri için bu önemli bir sorundur. Virüs vb. zararlı yazılımların sosyal ağlarda paylaşılması ve bu paylaşımların açılması da, kullanıcılar için önemli sorunlardan biridir. Sosyal ağ kullanırken zamanlamanın doğru yapılamaması, sosyal ağların zaman zaman doğru amaçlar dışında kullanılması veya

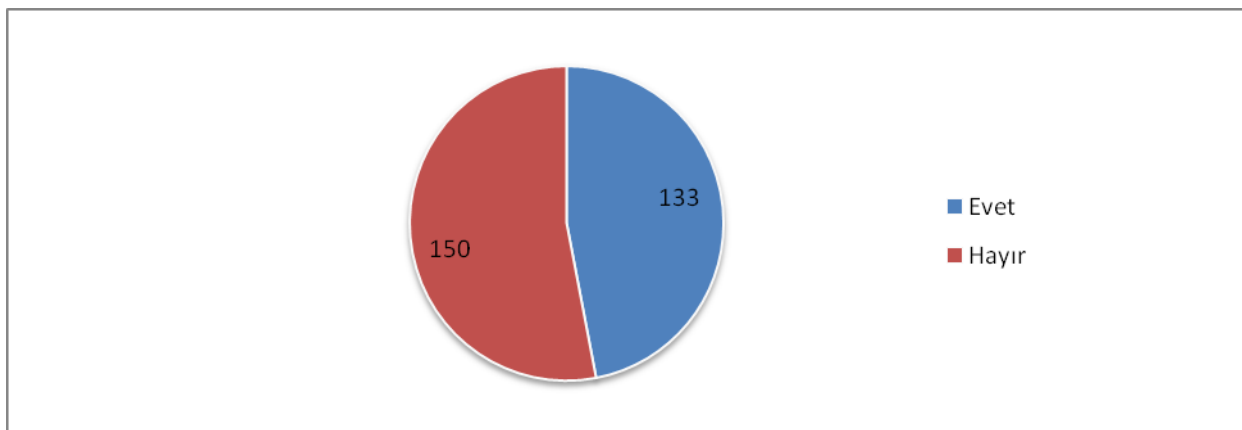
ebeveyn kontrolünün olmaması da, gençler için sosyal ağ kullanımının bir diğer sorunudur. Bu sorunla bağlantılı olarak, olması gereken kullanım zamanının dışındaki uzun kullanımlar, öğrencilerin ödev yapma, ders çalışma, yemek yeme, uyuma gibi temel sorumluluk ve davranışlarında aksamalara neden olabildiğinden, aile içinde ciddi bir probleme dönüşebilmektedir. Argın (2013)'a göre de, sosyal medya, internet ve sosyal ağlarda çok fazla vakit harcayan öğrencileri zamanla etkisi altına alarak sosyal hayattan kopmalarına sebep olmaktadır. Çok fazla yanlış bilginin varlığı ne yazık ki sadece sosyal ağlarda değil, bir çok internet sitesinde karşılaşılan bir durumdur. Bunun için doğru siteleri, kişileri, haber portallarını takip etmek, sorunun çözümünde önemli birer yardımcı olabilir.

Grafik 3. Sosyal Ağ Kullanırken Yaşanan Sorunlar Hakkında Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular

“Dersleriniz için öğretmenlerinizin sosyal ağ hesabı açmasını ister miydiniz?” sorusuna, öğrencilerin yanıtlarını yazmaları istenmiştir. Soruyu 283 öğrenci yanıtlamıştır ve verdikleri yanıtlar kodlanarak kategoriler oluşturulmuştur. Grafik 4’te dersler için öğretmenlerin sosyal ağ hesabı açmasına ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu (150 öğrenci), öğretmenlerinin sosyal ağ hesabı açmasını istememiştir. Verilen yanıtlar ayrıntılı incelendiğinde, soruya hayır yanıtı veren öğrenciler neden sorusuna genel olarak, “paylaşım larımı öğretmenlerimin görmesini istemezdim” ve “gerek yok” şeklinde yanıt vermişlerdir. Evet yanıtı veren öğrenciler ise, derslerimizde ve ödevlerimizde yardımcı olmaları için sürekli ulaşabilirdik yanıtını gerekçe olarak öne sürmüşlerdir.

Kamiloğlu ve Yurttaş (2014) de lise öğrencileriyle yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin oransal yığılımda Facebook'u en çok "bilgi edinmede ve kişisel gelişim" konusunda kullandığını ortaya koymaktadır. Mazer (2007)'e göre, Facebook kullanan öğretmen öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde olumlu etki bırakmakta, öğretmenin Facebook kullanımı, öğrencileriyle aralarındaki olumlu ilişkiyi destekleyici bir unsur olarak algılanmaktadır (Robylervd, 2010). Bandura ve Vygotsky gibi eğitim teorisyenleri öğrenmede etkileşimin rolünün önemini belirtmişlerdir. Bu anlamda Facebook öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci etkileşimini sınıf içerisinde yeteri kadar sağlanamayan iletişimi geliştirmede kullanıcı dostu ve yaygın bir teknolojidir (Çolaklar, 2012). Bir öğretmen önemli bir şeyi paylaşmak istediği bir öğrencisini sınıfta aramak yerine ona Facebook'tan bir şeyler yazması, konuşması daha kolay ve daha hızlıdır (Bosch, 2009). Ajjan ve Harsthone (2008) da, sosyal ağları eğitsel bağlamda kullanmak için uygun bir araç olarak görmekte ve sosyal ağların öğrenci öğrenmelerini arttırdığını, okul-öğrenci ve öğrenci-öğrenci arasında etkileşim sağladığını, öğrencilerin derslere ilişkin memnuniyetlerini arttırdığını, öğrencilerin yazma becerilerini geliştirdiğini ve derslere uyumu kolay araçlar olduğunu ortaya koymuşlardır. Sosyal medya, sınıf ortamında kendini ifade etmekte zorlanan öğrencilerin derse katılımını güdüleyen bir araç olarak kullanılabilir. El becerisi isteyen derslerde öğretmenler, öğrencilerin uygulaması gereken basamakları anlatan bir videoyu Youtube'a yükleyerek öğrencilerine kılavuzluk yapabilir (Karademir ve Alper, 2011). Sabimbona (2013) da; Flickr, YouTube, Facebook, Twitter, Slideshare gibi çevrimiçi teknolojilerin öğrenciler arasında çevrimiçi tartışmaların teşvik edilerek geleneksel sınıf ortamlarının dışında da kullanılmasının mümkün olduğunu belirtmektedir.

Grafik 4. Dersler İçin Öğretmenlerin Sosyal Ağ Hesabı Açmasına İlişkin Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular

Sonuçlar

Bu araştırmada, meslek lisesi öğrencilerinin sosyal ağları kullanma alışkanlıklarını ortaya koymak, sosyal ağların günlük yaşamda ve eğitimde kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda uygulanan anketten elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin en çok kullandığı sosyal ağ hesaplarının başında Facebook gelmektedir ve öğrencilerin büyük bölümü sosyal ağları en az 3 yıldır kullanmaktadır. Kullanma süreleri ise günde ortalama 1-3 saat aralığındadır ve daha çok akıllı telefon kullanmaktadırlar. Öğrenciler sosyal ağ kullanmaya daha çok, sosyal ağların yaygın kullanımının üzerlerinde oluşturduğu etki ile ya da arkadaşların tavsiyesi ile başlamışlardır. Profillerinde ise doğum tarihi, doğum yeri, yaşadığı şehir, okul bilgileri gibi çok özel bilgilerini paylaşmaktadırlar. Sosyal ağlarda tanıştıkları kişilerle yüz yüze görüştüğünü belirten öğrencilerin oranı da azımsanmayacak değerdedir. Bulgular, gençlerin çocuk yaşlarda teknoloji ile dolayısıyla sosyal ağlarla tanışmasının birer göstergesidir.

Bu durumda, sosyal ağların güvenli kullanımı ve eğitimde kullanılması boyutunda yapılabilecek uygulamalar üzerinde durulabilir. Örneğin, karma öğretim ya da döndürülmüş öğretim yöntemleri ile gençlerin sosyal ağlarda geçirdikleri süre daha verimli hale getirilebilir. Meslek lisesi öğrencilerinin aynı zamanda potansiyel birer açık ve uzaktan öğrenme öğrencisi olduğu da düşünüldüğünde, üniversite öncesi deneyimler, öğrenciler için ileriki öğrenim yıllarında kolaylaştırıcı bir faktör olarak kabul edilebilir. Bu konuda yapılabilecek bir başka uygulama, ilköğretimden üniversite mezuniyetine kadar, müfredatlara sosyal ağ kullanımı, sosyal ağlarda güvenlik konularını içeren derslerin eklenmesi olabilir. Bu derslerin okutulması; araştırmadan elde edilen bulgularda dikkat çeken; yabancı kişilerin rahatsızlık vermesi, virüsler, aile içi sorunlar, doğru bilgiye ulaşamama gibi sosyal ağ kullanma sorunları ile başa çıkmalarında öğrencilere önemli katkıda bulunabilir. Bu tür uygulamalarla sosyal ağların eğitim sistemine dahil edilmesi, öğrencilerin akademik başarılarında ve sosyalleşmelerinde de önemli bir etken haline gelebilir. Bu bağlamda, meslek liselerinde görevli öğretmenlerin bu konuda daha aktif olması, yönetici ve ebeveynlerin de bu tür uygulamalara destek vermesi beklenmelidir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar dikkate alınarak, araştırmacı ve uygulayıcılara aşağıdaki öneriler sunulabilir:

1. Öğrenciler sosyal ağların güvenli kullanımı konusunda bilgilendirilmeli, bu konuda ilgili derslerde uygulamalı ve ayrıntılı bilgi verilmelidir.
2. Öğrencilerin sosyal ağları özellikle eğitim amaçlı kullanımı konusunda öğretmenler ve ebeveynler tarafından desteklenmesi için çalışmalar yürütülmelidir. (Seminer, örnek uygulamalar, not verme vb.)
3. Gerekliyse ebeveynler için de güvenli sosyal ağ kullanımı konusunda eğitim programları organize edilmelidir.
4. Liselerde ve diğer okullarda, sosyal ağların eğitimde etkili kullanımı için gerekli teknik alt yapı ve bu teknolojiye kolay erişim sağlanmalıdır.
5. Öğrencilerin sosyal ağlarda bireysel ve grup çalışması yapmalarına yönelik ders dışı proje uygulamaları için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
6. Öğrencilere Yaşam Boyu Öğrenme fikri kavratılmalı, bunu yaparken sosyal ağların önemi vurgulanmalı. Bu şekilde sosyal ağların sadece hoş vakit geçirme amaçlı kullanılmadığının altı çizilmeli.

Kaynakça

- Ajjan, H. and Hartshorne, R. (2008). Investigating faculty decisions to adopt web 2.0 technologies: theory and empirical tests. *Internet and Higher Education*, 11 (2008), pp.71–80
- Albion, P. (2008). Social media in teacher education: two imperatives for action. *Computers in the Schools*. 25 (3/4), 181-198.
- Argın, F. S. (2013). *Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Çekmeköy Örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Balman, F. ve Karataş, A. (2012). Lise öğrencilerinin internet ortamında sosyal paylaşım sitelerini kullanım amaçları ve sosyal paylaşım unsurları. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, 498-504.
- Bilişim Dergisi (2015). <http://www.bilisimdergisi.org/s180/FLASH/index.html> (10.03.2016 tarihinde erişilmiştir.)
- Binark, M. ve Bayraktutan, S.G. (2007). *Teknogünlüklerdeki Çok(lu) Sessiz Yaşamlar: Yeni Medyanın Sessiz Enstrümanları-Yeni Orta Sınıf Gençlik, Yeni Medya Çalışmaları*. (Derleyen) Mutlu Binark, Dipnot Yayınları. Ankara.
- Bosch, T. E. (2009). Using online social networking for teaching and learning: Facebook use at the University of Cape Town. *Communicatio: South African Journal for Communication Theory and Research*. 35 (2). 185-200.
- Boyd, D.M. veEllison, N.B. (2008). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer Mediated Communication*, 13, 210-230.
- Çolaklar, A. N. (2012). Evaluations of students on facebook as an educational environment. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 3 (2). 42-53.
- ETicaretMag (2013). <http://eticaretmag.com/18-yasin-altindakiler-sosyal-aglarda-kisisel-bilgilerini-paylasmaktan-cekinmiyor/> (15.03.2016 tarihinde erişilmiştir.)
- Gosling, S.D., A. A. Augustine, Vazire, S., Holtzman, N. & Gaddis, S. (2011). Manifestations of personality in online social network: self-reported facebook-related behaviors and observable profile information. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, Volume 14, Number 9.
- Gökçearslan, Ş. ve Alper, A. (2015). The effect of locus of control on learners' sense of community and academic success in the context of online learning communities. *The Internet and Higher Education*, 27, 64-73.

- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F. & Madran, O. (2010). Sosyal Ağların Eğitim Amaçlı Kullanımı. *XV. Türkiye'de İnternet*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Hew, K.F. (2011). Students' and teachers' use of Facebook. *Computers in Human Behavior*. 2011, 27(2): 662-676.
- Kamiloğlu, F. ve Yurttaş, Ö. (2014). *Sosyal medyanın bilgi edinme ve kişisel gelişim sürecine katkısı ve lise öğrencileri üzerine bir alan çalışması*. Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, Sayı:21, Aralık 2014, 129-150.
- Karademir, T. ve Alper, A. (2011). “Öğrenme Ortamı Olarak Sosyal Ağlarda Bulunması Gereken Standartlar”. 5 th International Computer & Instructional Technologies Symposium, Fırat University, 22-24 September, Elazığ.
- Karal, H. ve Kokoç, M. (2010). Üniversite öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanım amaçlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 1(3), 251-263.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2007.
- Korkmaz M. (2010). İnternet kullanımı konusunda uygulanan akran eğitiminin ergenler üzerindeki etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi*. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kulaksızoğlu A. (1998). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul, Remzi Kitapevi.
- Lenhart A., Purcell, K., Smith, A. & Zickuhr, K. (2010). *Social media & mobile internet use among teens and young adults*. America: PewResearch Center.
- Lockyer, L. vePatterson, J. (2008). Integrating social networking technologies in education: a case study of a formal learning environment. *In. Proceedings of 8th IEEE international conference on advanced learning Technologies*, 529 – 533, Spain: Santander.
- Mahajan, P. (2009). Use of socialnetworking in linguistically and culturally rich India. *The International Information & Library Review*, 41(3), 129-136.
- Masic, I. veSivic, S. (2011). Social networks in education of health professionals in bosnia and herzegovina – the role of pubmed/medline in improvement of medical sciences. *ActaInformMed.*,19(4), 196-202.
- Masic, I., Sivic, S. & diğ. (2011). Social networks in improvement of health care. *Mat Soc Med*, 24(1), 48-53.
- McLoughlin, C. ve Lee, M. J. W. (2007). Social software and participatory learning: Extending pedagogical choices with technology affordances in the Web 2.0 era. In R.

- Atkinson & C., McBeath (Eds.), *ICT: Providing choices for learners and learning. Proceedings of the 24th ASCILITE Conference (664–675)*. Singapore, December 2–5.
- Olson, J., Clough, M. & Penning, K. (2009). Prospective elementary teachers gone wild? An analysis of Facebook self-portrayals and expected dispositions of preservice elementary teachers. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 9(4), 443-475.
- O'Neill, B., Livingstone, S. & McLaughlin, S. (2011). Final recommendations for policy, Methodology and research. LSE, London: EU Kids Online.
- Oradini, F. ve Saunders, G. (2008). The use of social networking by students and staff in higher education. *iLearning Forum*, Paris.
- Ortigosa, A., Carro, R.M. & Quiroga, J.I. (2014). Predicting user personality by mining social interactions in Facebook. *Journal of Computer and System Sciences*, Vol. 80, s.57–71.
- Otrar, M. ve Arğın, F.S. (2014). Öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının kullanım alışkanlıkları bağlamında incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Ağustos 2014, Cilt 3, Sayı 3.
- Özmen, F., Aküzüm, C., Sünkür, M. & Baysal, N. (2011). Sosyal Ağ Sitelerinin Eğitsel Ortamlardaki İşlevselliği. 6 th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11), 16-18 May 2011, Elazığ.
- Öztürk, M ve Akgün, Ö. E. (2012). Üniversite öğrencilerinin sosyal paylaşım sitelerini kullanma amaçları, bu sitelerin olumlu-olumsuz etkileri ve eğitimlerinde kullanılması ile ilgili görüşleri. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 49-67.
- Quan-Haase, A. ve Young, A. L. (2010). Uses and gratifications of social media: A comparison of facebook and instant messaging. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 30(5), 350-361.
- Pempek, T. A., Yermolayeva, Y. A. & Calvert, S. L. (2009). College students' social networking experiences on Facebook. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(3), 227-238.
- Pew Research Center (2013). <http://www.pewinternet.org/2013/05/21/teens-social-media-and-privacy/> (06.04. 2016 tarihinde erişilmiştir.)
- Pew Research Center (2015a). <http://www.pewinternet.org/2015/04/09/teens-social-media-technology-2015/> (06.04. 2016 tarihinde erişilmiştir.)

- Pew Research Center (2015b). <http://www.pewinternet.org/2015/04/09/a-majority-of-american-teens-report-access-to-a-computer-game-console-smartphone-and-a-tablet/> (06.04. 2016 tarihinde erişilmiştir.)
- Pew Research Center (2015c). <http://www.pewinternet.org/2016/01/07/parents-teens-and-digital-monitoring/> (06.04. 2016 tarihinde erişilmiştir.)
- Roblyer, M.D, McDaniel, M., Webb, M., Herman, J. & Witty, J. V. (2010). Findings on Facebook in higher education: A comparison of college faculty and student uses and perceptions of social networking sites. *Internet and Higher Education*, Volume 13, 134-140.
- Sabimbona, S. (2013). *Sosyal Ağların Öğrenme Aracı Olarak Değerlendirilmesi: Burundi ve Türkiye Karşılaştırması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Selwyn, N. (2007). “Screwblackboard... do it on Facebook!”: an investigation of students’ educational use of Facebook, *Poke 1.0 - Facebook social research symposium*, Londra: University of London.
- Siber Güvenlik Haberleri (2014). <http://siberguvenlikhaberleri.blogspot.com.tr/2014/11/fotografardan-adres-tespiti.html> (25.03.2016 tarihinde erişilmiştir.)
- Stanciu, A., Mihai, F. & Aleca, O. (2012). Socialnetworking as an alternative environment for education. *Accounting and Management Information Systems*, 11(1), 56–75.
- TÜİK (2015). <http://tuik.gov.tr> (10.02.2016 tarihinde erişilmiştir.)
- Varol, A. ve Aydın, O. (2010). Social Network Analysis: A Case Study in Turkey, *7th International Conference on Intellectual Capital, Knowledge Management and Organisational*, 471-479, 2010.
- Vitkauskaitė, E. (2011). Cultural adaptation issues in social networking sites. *Economics And Management*, 2011: 16.
- Vural, Z. B. A. ve Bat M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 20(5), 3348-3382.
- WeAreSocial (2016). <http://wearesocial.com/special-reports/digital-in-2016> (05.04.2016 tarihinde erişilmiştir.)
- Weeden, S., Cooke, B., & McVey, M. (2013). Under age children and social networking, *Journal of Research on Technology in Education*, 45(3), 249-262.

Yazar Hakkında

Dr. Nilgün TOSUN

Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimini Trakya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nde tamamlamıştır. 2006-2009 yılları arasında, kuruculuğunu yaptığı Trakya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi'nde Müdür Yardımcılığı, 2007-2008 yılları arasında, uzaktan eğitim veren Tunca Meslek Yüksek Okulu Müdür Yardımcılığı ve Teknik Programlar Bölüm Başkanlığı, 2008-2012 yılları arasında ise halen Yrd. Doç. Dr. olarak ders vermekte olduğu Trakya Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölüm Başkanlığı görevlerini yürütmüştür. Uzaktan eğitim, eğitimde teknoloji entegrasyonu, sosyal ağlar ve sosyal ağlarda güvenlik, döndürülmüş öğrenme konularında çalışmalarını sürdürmektedir.

Posta Adresi: Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Mehmet Akif Ersoy Eğitim Binası, Kosova Yerleşkesi
Edirne, Türkiye.

Tel (İş): +90 284 212 08 08 (1140)

GSM : +90 554 998 56 16

Eposta: nilgunt@trakya.edu.tr